

ПЕТА СТАТУСНА КОНФЕРЕНЦИЈА

ХАГ, 17. ФЕБРУАРА 2004. ГОДИНЕ

Судски чиновник: Молим устаните.

Судија Кармел Агиус: Међународни кривични суд за бившу Југославију отвара засједање.

Изволите сјести.

Молим да секретар најави предмет.

Секретар: Добро јутро часни Суде, ово је предмет ИТ 0367 ПТ Тужилац против Војислава Шешеља.

Судија: Хвала. Др Шешељ, да ли можете да пратите поступак на језику који разумете?

Др Војислав Шешељ: Засада да. Засада да.

Судија: У реду. Молим да се представе заступници Тужилаштва.

Тужилаштво: Добро јутро часни Суде, овде Тужилаштво заступају Данијел Сексон, а ја сам Хилдегард Урц-Рецлаф.

Судија: Ја ћу сада званично да вас обавестим, господине Шешељ, иако знам да су вас већ о овоме известили, да господин Александар Лазаревић више неће бити стенд бај бранилац не због тога што сте ви захтевали да се он уклони са те функције већ услед онога што сте ви изјавили на последњој статусној конференцији он је због тога одлучио да против вас покрене поступак због клевете, и то је довело до сукоба интереса услед чега он није могао и даље да буде ваш стенд бај бранилац. Стога њега сада ће да замени један холандски адвокат господин Тјарда Едвард ван дер Спуд, и то у складу са одлуком секретара од 16. фебруара 2004. године. Господин ван дер Спуд је, као што сам ја већ рекао, Холанђанин, он је био главни бранилац у предмету Камбанда, а то је предмет против бившег премијера Руанде и тај поступак се водио пред међународним кривичним судом за Руанду. Он је још 1982. постао адвокат у Ротердаму, он се специјализовао за кривичне поступке, члан је Адвокатске коморе Холандије исто тако је и члан Управног одбора, заправо секретар Удружења бранилаца Холандије и председавајући Одбора у Ротердаму. Господин ван дер Спуд, колико сам ја схватио већ, упознат са својим новим постављењем. Господину ван дер Спуду желим добродошлицу овде. Ви нисте постављени као бранилац оптуженог заправо оптужени има право да добије правни савет од адвоката кога сам одабере под условом да се то уради у складу са нашим Правилником. Дакле, још једном вам желим добродошлицу. Ја, дакле, констатујем да сте ви овде у судници.

А сада ћемо због јавности која се налази у галерији за публику да објавимо разлоге за одржавање ове статусне конференције. Последња статусна конференција је одржана 29. октобра 2003. године, у складу са правилом 65 бис нашег Правилника Веће је обавезно да одржи статусну конференцију најмање сваких 120 дана, дакле у року од 120 дана од последње статусне конференције и сврха таквих статусних конференција да се размене информације међу странама и исто тако да се обезбеди ток предрасправног поступка као и да се да прилика оптуженом да изнесе питања која се тичу његовог или њеног менталног и физичког стања, као и услова притвора.

Ову статусну конференцију желим да отпочнем тако што ћу директно да се позовем на питање које је покренуо оптужени током прошле статусне конференције после које је Веће навело да ће се директно заинтересовати за то питање, истражити ситуацију и уколико буде неопходно, одржати допунску статусну конференцију.

Кад смо приводили крају последњу статусну конференцију, доктор Шешељ се жалио на своје здравље и изнео да му је потребна хируршка интервенција. Он је рекао да су га лекари игнорисали, услед чега није добио никакву лекарску помоћ. Он се жалио на ту ситуацију и рекао да се то више не може толерисати и да је то поражавајуће по његово здравље. Ја сам одмах се распитао о чему се ради, одмах по завршетку статусне конференције и установио да, иако је тачно да је њему потребна хируршка интервенција, он је, без обзира на то, био у потпуности упознат, још пре него што је одржана статусна конференција, са тим да је њему заказан преглед био наредне недеље и да се изведе та хируршка интервенција. Ја овде имам извештај који су саставиле две особе, где је наведено да је доктор Шешељ у потпуности био упознат са тим да се на том проблему ради и да је та ствар решена била недељу дана после тога.

Ја сада желим да изнесем своје жаљење у вези са тим што сте ви, докторе Шешељ, искористили ту ситуацију и злоупотребили је и уместо што сте се жалили на то како је то можда могло да буде урађено, ви сте заправо погрешно информисали Веће јер сте Већу рекли да вас игноришу, а заправо сте знали да сте већ имали заказан преглед за хируршку интервенцију и о томе сте били дакле у потпуности обавештени. Ја се надам да ћете у будуће у вашим комуникацијама са овим Већем и нарочито самном, као са предрасправним судијом, ви имати један искрен и поштен став и нећете покушати да дезинформишете Веће.

Др Војислав Шешељ: Ваша интерпретација не одговара фактичком стању. Је ли ми дозвољавате да кажем своје сада?

Прво, ја сам на ту операцију чекао три месеца. Нема ниједне земље на свету где се за такву операцију чекало...

Судија: Само тренутак, само тренутак, станите, ја ћу вам дозволити само да објасните зашто сте ви када вам је било речено дан пре тога да ће вам бити заказана хируршка интервенција уместо да мене о томе обавестите ви од мене то сакрили, од мене као предрасправног судије. Ви сте се само жалили мени да чекате три месеца, а нисте уопште рекли да сте знали да вам је већ заказана та интервенција наредне недеље. Уколико имате објашњења за то онда изнесите, а уколико не, онда, молим вас, ћутите.

Др Војислав Шешељ: Ја од вас ништа нисам сакрио, а очекивао сам, а и за очекивати је иначе у свим предметима, да ви спремајући се за статусну конференцију претходно прибавите информације у каквом стању се налази оптужени који треба пред вама да се појави. Друго, ја званично нисам информисан о операцији...

Судија: Молим вас, станите. Станите. Да ли поричете да сте обавештени о томе да ће хируршка интервенција бити изведена наредне недеље?

Др Војислав Шешељ: Мени је медицинска сестра рекла „можда следеће недеље“, као што ми је два, три пута раније наговештавала да би могло бити следеће недеље, па није било. Званично ме нико није обавестио. А о таквим стварима обавештава управник затвора или лекар, а не медицинска сестра која је сваки дан тамо с нама и која ни сама нема никаквих могућности да на то утиче.

Судија: Није на вама да одлучите ко ће вас о томе обавестити. Мени је речено и немам разлога у то да сумњам, јер сам уверен у то да сте ви званично обавештени од стране медицинске сестре, можда и од других, о томе да је хируршка интервенција била заказана за наредну недељу. То је све што се тиче овог питања. И саветујем вам да се не понашате овако са мном као са предрасправним судијом, јер ћу ја на то одговорити истом мером.

Др Војислав Шешељ: Ја имам још нешто да кажем по овом питању...

Судија: Не, имаћете реч тек кад вам ја дозволим, докторе Шешељ. Дакле, прва ствар на дневном реду се тиче обелодањивања. И прво ћу вас обавестити да је Тужилаштво поднело свој други извештај о обелодањивању који је делимично поверљиве природе и тамо стоји да је по речима Тужилаштва обелодањивање по правилу 66 а2, дакле, да оно још није завршено зато што је тужилаштво тражило да се не обелодане изјаве неких сведока у свом поднеску од 10. септембра 2003. године и чекају одлуку Већа по том питању. Ово се налази у транскрипту на страни 125. Веће је издало одлуку 11. фебруара и у тој одлуци је наведено, као прво да Веће одобрава захтев да се донесе налог о необелодањивању по правилу 53а и друго, налаже тужилашству да достави допунску информацију како би Веће могло да одлучи о захтеву за предрасправне заштитне мере. Ја сам данас пре ове конференције проверио да ли сте ви добили примерак на вашем језику ове одлуке Већа. Обавестили су ме да јесте то добили данас и жалим због тога зато што сам се побринуо да се ова одлука донесе 11. фебруара како би се то уручило вама пре ове статусне конференције. Нажалост, то се није десило, ја вас сада само обавештавам да ако мислите да вам је овим нанета нека штета ви имате право да се жалите. Дакле, немојте о овоме дискутовати сада овде већ имате ово право на жалбу како сам вас већ обавестио. Уколико желите да се жалите на то.

Што се тиче другог дела те одлуке Већа на то ћу се касније вратити у току данашње статусне конференције. А сада што се тиче обелодањивања материјала по правилу 67, на последњој статусној конференцији оптужени је Тужилаштво дао документ од отприлике 80 страна на српскохрватском језику и то је по правилу 67 а2б, а то се тиче изношења специјалне одбране иако у правилу стоји да одбрана мора да обавести Тужилаштво о томе да намерава да користи посебну одбрану током свог изношења доказа, ја сам тражио да се достави један примерак који могу да прочитам. Тужилаштво се није жалило на то, ја сам им захвалан за то, и ових 80 страна које је доставио др Шешељ су сада преведене. Преведена верзија је достављена мени у понедељак, 9. фебруара, ја имам овде почео сам да је читам, нисам још завршио. Тужилаштво је у свом другом извештају о обелодањивању изнело да оно такође сада врши анализу тог документа др Шешеља, са тим да се установе фактичка и правна питања која су спорна. Ово ће помоћи Тужилашству да састави списак доказних предмета и да почне да их обелодањује ради суђења како се захтева правилу 66 б. Ово ће такође помоћи Тужилашству у састављању њиховог коначног предрасправног поднеска, иако ја морам да нагласим да смо ми прилично далеко још од те фазе.

Поред тога, током последње статусне конференције оптужени је дао Већу три књиге за које он тврди да ће подржати његову одбрану. Иако је Тужилаштво у судници изјавило да жели да добије примерке тих копија што је оптужени требао да им достави на следећој статусној конференцији, моје особље моји сарадници су ме обавестили да их је Тужилаштво у међувремену обавестило да неће тражити примерке те три књиге, бар за сада. Према томе, таква је ситуација по питању материјала по правилу 77 бар што се тиче његовог обелодањивања.

Мислим да пре него што пређемо на материјал по правилу 68 да ћемо застати и питању вас, госпођо Хилдеград Улцредслаф, да ли имате неких коментара о обелодањивању по правилу 66 и 67, а онда ћу дати реч др Шешељу.

Тужилаштво: Часни Судије, ви сте тачно приказали ситуацију сем једног ситног детаља, а то је документ који смо добили од оптуженог има заправо 294 стране, дакле, много више него што сте ви рекли. Ми смо прегледали тај документ и у потпуности разумемо природу одбране оптуженог, знамо како ће се он бранити и можемо да се припремимо. Оно што може да се каже то је да је оптужени изнео пуно говора, пуно публикација и делова разних говора...

Судија: Опростите што вас прекидам, али хајде да не дискутујемо о томе. Молим вас да се само граничите на оно што се директно тиче статусне конференције, сама суштина тог

документа без обзира да ли је он документ од 80 страна или 273 стране, ја као што рекох, и даље га читам и нисам се још сасвим са њим упознао. Али дакле, о том документу ћемо дискутовати евентуално касније и то ако буде потребно, уколико буде потребно да се ово дискутује у предрасправној фази. Дакле, ако имате коментара о том документу онда молим вас да их изнесете на формалан начин када сте у ситуацији то да урадите и када ја, као предрасправни судија, могу то да пратим. Ја у овом тренутку нисам у ситуацији то да пратим, јер сам ово добио тек пре неколико дана. То сам вам већ објаснио. Мени је потребно време да га проучим желим да то урадим детаљно, не желим да пропусти ниједну реч, а када буде прикладно време да се о томе дискутује уколико такво време дође, онда ћемо о томе дискутовати.

Тужилаштво: Часни Суде, ја нисам намеравала да уђем у суштину овог документа само сам желела да кажем да ће бити потребно пуно времена да се преведу наводи у овом документу и дакле с тога сам молила вас за ваше разумевање, јер ће нам требати доста времена да га анализирамо.

Судија: У реду. У реду, то је онда у реду. Докторе Шешељ, да ли имате ишта да изјавите везано за обелодањивање по правилу 66 и 67?

Др Војислав Шешељ: Мени је веома отежано да се о том питању изјасним, с обзиром да је ово Претресно веће негде пре осам месеци донело одлуку, на мој захтев, за достављањем транскрипата свих статусних конференција. Веће је донело одлуку да ми се достављају видео снимци статусних конференција. Ја ни до данас нисам добио видео снимак са последње статусне конференције, иако је ваша служба у стању да ми то да чим се заврши статусна конференција. То сам једном проверио кад су ме саслушавали специјални тужилац и судија из Београда. Ја сматрам да је то још један од начина којим се омета моја одбрана, у овом поступку, да се то намерно чини. Ја сам морао имати подсетник у виду видео снимка прошле статусне конференције, као што сам добио све раније статусне конференције. Ваш претходник, судија Шомбург, ми је то уредно достављао, сада се то опет нешто променило. Зашто нисам добио видео снимак прошле статусне конференције, када сви знате да ми је то било неопходно у склопу припрема за ову статусну конференцију?

Друго, ја сам данас добио материјал о коме је реч иако ми је то дато пола сата пред полазак на статусну конференцију, ја сам успео да тај материјал прочитам и ја на тај материјал, то је одлука по захтеву оптужбе за не објављивање материјала достављеног на основу правила 66а и 68 и за заштитне мере за сведоке током претресне фазе, ја на ту одлуку немам неких посебних примедби, осим што имам примедбу на дефиницију одбране, дефиницију појма одбране. Моју одбрану пред овим Судом заступа само ја, не може евентуални бранилац у приправности бити саставни део моје одбране, уколико ја то не прихватим.

И друго, ја сам 26. маја 2003. године Апелационом већу поднео приговор на одлуку да ми се додели стенд бај адвокат. Ја ни до данас нисам добио званични одговор Апелационог већа, а писмо вишег судског саветника, ја не сматрам одговором. Ако мој приговор има формалних недостатака, онда је Веће требало да донесе одлуку и да каже - одбија се због формалних недостатака. Ја не прихватам да појам одбрана подразумева и браниоца у приправности.

Судија: Др Шешељ, др Шешељ, не можете да наставите да причате и да се жалите на постављање стенд бај браниоца, али ја вас уверавам да Веће неће одступити од своје претходне одлуке. Није на вама да ви прихватите или не прихватите стенд бај браниоца. Он постоји и господин Лазаревић би исто био ту да није одлучио да покрне кривични поступак против вас. Ја вас уверавам да није то урадио он би и даље био овде као ваш стенд бај бранилац. И господин ван дер Спуд ће остати овде без обзира на то свиђао се он вама или не. То је став овог Већа да се постави стенд бај бранилац и уколико вам се то не свиђа или мислите да имате неки правни

лек можете га употребити, али ја ћу вас сада прекинути у излагању по овом питању. Што се тиче свега осталог ви сте у праву, ја се слажем са вама одлука од 11. новембра вам је морала бити достављена раније, ако као што рекох, што се тиче овог Већа и данашње статусне конференције, уколико се ви не слажете са том одлуком онда поднесите жалбу, имате рок у оквиру ког можете поднети жалбу и онда ће о томе одлучивати Жалбено веће.

Сада што се тиче правила 68 и обелодањивања по том правилу ја ћу сада на то прећи. Када је реч о правилу 68 и обелодањивању материјала по том правилу желим да кажем следеће. Прво, претпостављам да сте сви свјесни тога да правило 68, како је измјењено на основу пленарне сједнице судија овог Међународног суда у децембру прошле године, та измјена је ступила на снагу истог мјесеца. Ја се добро сјећам 24. децембра. У другом извјештају о објелодањивању Тужилаштво је расправљало, морам да кажем, да користим ту ријеч, јер је то и учинило, расправљало је најновије измјене правила 68 и оно што Тужилаштво сматра последицама тих измјена када је ријеч о објелодањивању ослобађајућег материјала и другим врстама објелодањивања које су предиђене правилом 68. Тужилаштво у свом извјештају објашњава како тумачи правило. Према Тужилаштву, Тужилаштво сада има обавезу да објелодани само онај материјал који је ослобађајућег карактера за који они знају и такође тврди да ниједан јавни материјал као што су чланци у медијима, објављене књиге и слично неће бити укључени у то, јер су они доступни оптуженом. Измјењено правило према Тужилаштву сужава дефиницију ослобађајућег материјала, тиме што се одбацује формулација: „у на било који начин има тенденцију да“, крај цитата, а то је формулација која је постојала у претходном правилу. И на крају Тужилаштво тврди да измјене омогућавају да се користи електронски систем објелодањивања чиме оптужени може да претражује колекцију, збирку материјала Тужилаштва.

Према мишљењу Тужилаштва у том смислу одбијање др Шешеља да користи компјутер може да створи проблем, али према речима Тужилаштва то ни на који начин не умањује примјену другог параграфа правила 68 које тако гласи након унесених измјена. Као резултат тога, или као последица тумачења правила 68 од стране Тужилаштва у овом предмету. Тужилаштво је изнјело неке предлоге. Молим вас, пажљиво пратите оно што ја овде кажем, јер је то од суштинске важности. Тужилаштво каже да ће наставити да објелодањује ослобађајући материјал за који заиста и зна. Затим, каже да ће оптужени „имати приступ, у складу са измењеним правилем 68, новом материјалу“, крај цитата, тако што ће претраживати електронским путем систем објелодањивања. Али Тужилаштво такође признаје да тај систем још увек није у потпуно оперативном стању и неће бити у наредних шест до осам мјесеци. Због тога Тужилаштво нуди да настави да претражује нови материјал тражећи ослобађајући материјал све док се електронски систем објелодањивања не доведе у пуно оперативно стање.

И на крају, Тужилаштво тврди и предлаже да чак и када електронски систем буде у оперативном стању у њему неће бити 100 посто збирка доказа Тужилаштва и као што у њему није материјал по правилу 70, а то су осјетљиве изјаве свједока, односно изјаве осјетљивих свједока, према томе Тужилаштво предузима једну актуелизирану претрагу, електронску претрагу ослобађајућег материјала по правилу 70 и тај материјал ће објелоданити оптуженом у складу са правилем 68ц. Желим да буде сасвим јасно да није и неће бити уобичајено да ја, као претпретресни судија, морам да се изјашњавам о вашем тумачењу новоизмјењеног правила 68. Ви имате обавезу по правилу 68, таквом какво јесте, након што је измјењено, и побрините се да пажљиво прочитате то правило, а Претресно веће ће интервенисати само када ваша примјена правила 68, када је ријеч о објелодањивању, не буде у складу са правилем, односно када се буде тврдило да она није у складу са правилем. Ја нисам овде да бих вас савјетовао како да примењујете правило 68, ви сте ти који примењују правило 68 и ако др Шешељ има разлога да мисли да ви то не примењујете како треба или не у складу са законом, онда ћу ја објавити шта значи правило 68.

Такође, предлажем да то није питање о коме се износе различита тумачења. Тумачења долазе у обзир само када правило само по себи није јасно, а ја у овом тренутку не мислим да правило 68 није јасно. Ја свакако желим да скренем вашу пажњу на други дио правила 68 параграф б који значајно почиње ријечима: „Да не буде на штету у односу на параграф а. Дакле, ништа што се налази у параграфу б не може да умањи права која има др Шешељ или било који други оптужени да му се ослобађајући материјал обелодани у складу са параграфом а правила 68. изван тога не желим да се бавим ничим у овом тренутку. Друго питање наравно односи се на други део правила 68, проблеми које ви предвиђате, и претпостављам то чините с правом, када је ријеч или када дођемо у фазу објелодањивања у складу са тим параграфом, а то је објелодањивање у електронском облику материјала на који се односи параграф б правила 68. У овој фази мислим да је преурањено и потпуно непримерено да се расправља о томе да ли ће то изазвати проблеме и у ком степену ће изазвати проблеме, и на који начин то можемо ријешити, јер ви и сами признајете да систем електронског објелодањивања тражи најмање још шест до осам месеци да би функционисао. И када се то деси до тада ћемо ми имати барем још једну, ако не и две статусне конференције. Па ћемо се тим проблемом бавити тада и сигуран сам да ћете ви наћи практично решење за то, а не мислим да о томе треба да расправљамо даље на овој статусној конференцији. Јер би то био губитак времена пошто не знамо шта ће тачно бити и како ће тачно изгледати та ситуација за осам месеци или чак и касније. Што се мене тиче овим се затвара расправа са становнишва Већа, о материјалу по правилу 68.

Сада се обраћам вама госпођо, да ли ви имате било каквих напомена у вези са материјалом 68, али молим вас немојте помињати питања у вези са електронским претраживањима и објелодањивањем или тумачења правога значења правила 68 у овој фази.

Тужилаштво: Ми смо свој став изјели у писменом поднеску и немамо ништа томе додати.

Судија: Да ли ви, докторе Шешељ, имате било какве коментаре у вези са правилом 68 и објелодањивањем по правилу 68 и вас, такође, молим да се уздржите позивања на објелодањивање на електронски начин чиме се бави параграф б овог правила, тиме ћемо се бавити у каснијој фази, ако се уопште будемо бавили тиме. Да ли ви имате било каквих напомена у вези са објелодањивањем по правилу 68?

Др Војислав Шешељ: Ја се ево већ више од пола сата непрекидно уздржавам или ми ви искључујете струју из микрофона, али ја морам да добијем измењено правило 68 да бих могао било шта да кажем, а ја још то правило нисам добио, јер ја сам овде заиста у веома тешкој ситуацији зато што ме Суд игнорише.

Нисте се изјаснили зашто ми нисте доставили видео снимак, а ја имам пред собом правилнике који су ажурирани 20. марта 2003. године. После 20. марта 2003. године, какав год нови правилник или измене постојећих правилника да је Суд донео, ја нисам информисан. И како сада да се изјасним? Ја морам да добијем прво тај Правилник па бих можда најбоље било да ви за три дана одложите ову статусну конференцију док ја то погледам да бих се могао изјаснити. Ја не знам ни шта пише у томе, ја пред собом имам правило 68 које је важило до марта прошле године и правило 68 бис, тај став ц ако вас је преводилац добро превео код мене уопште не постоји. О чему ја да се изјасним? Блокирали су ме са свих страна, немам могућности да контактирам ни телефоном са својим правним саветницима, ако сте преко интернета то објавили, тако да сам ја апсолутно не информисан човек. Ја већ два месеца апсолутно ни са ким контакта немам осим са затворском стражом. Дајте ми, могу ја одмах погледати, дајте ми одмах на лицу места па ћу се ја изјаснити. Ја брзо реагујем, знате, али ми треба папир.

Судија: Да, госпођо секретар, да ли је могуће доставити копију правила 68 на српскохрватском оптуженом?

Секретар: Можда је од помоћи ако се каже да је правило у новом Правилнику, а оно је у целости цитирано у извештају који смо ми поднели, према томе оптужени јесте у ситуацији...

Судија: Шта имате да кажете на то?

Др Војислав Шешељ: Не могу ја, ако Тужилаштво цитира неко правило, веровати на реч Тужилаштва. Ја Тужилаштва на реч ништа не верујем поготово када имам у виду једну потпуно лажну оптужницу против мене. Ја нећу да се позивам на интерпретацију тог правила од стране Тужилаштва, ја тражим званичан судски документ у коме ће стајати то ново односно измењено правило и без тога не могу да се на њега позивам. Ја када бих имао поверења у Тужилаштво, где би ме то тек довело?

Судија: Да, ја не желим да слушам никакве више жалбе у вези с тим, јер изгледа да, иако сте ви рекли да не знате за то правило, чак не знате ни да је то правило измјењено, ви показујете да знате да је било измјењено и могли сте да тражите, пошто сте одлучили сами да се браните, можете да тражите да вам се достави копија тог ново измјењеног правила. Очигледно то нисте урадили. Ја вам ту не могу ништа помоћи могу само да се побринем да ви добијете копију овог Правила што је пре могуће. А оно што ви кажете није за мене довољно оправдање да се одложи или прекине ова статусна конференција.

Друго, питање које сте ви поменули, ја ћу бити врло кратак и концизан у вези са тим видео снимком. Није ми познато да сте ви тражили да добијете видео снимак. Наравно, добићете видео снимак прошле статусне конференције и такође и ове статусне конференције што пре је могуће. Друга ствар коју желим да кажем је да сте ви прва особа коју сам срео, др Шешељ, којој је потребно да себе самог погледа на екрану да би се сетила шта је речено на статусној конференцији како би се могла припремити за наредну статусну конференцију.

Рекавши то можемо сада прећи на сљедеће питање. То се односи на објелодањивање материјала по правилу 68. Овом проблему приписујем много значаја. Реч је о проблему језика. Током прошле статусне конференције др Шешељ је инсистирао не једном већ више пута да сваки документ који му се достави мора бити на његовом матерњем језику посебно укључујући материјал по правилу 68. Том приликом указао сам на две ствари. Прво, да оптужени има право да поднесе одговарајући поднесак по коме ће Веће донети одлуку да ли тај материјал треба да буде преведен на језик који он разумије или не треба да буде преведен. Тужилаштво је, такође, обавјештено да достављање материјала о заступнику у приправности који не делује у својству представника не може бити замена за достављање материјала оптуженом. И то и даље јесте на снази и, господине ван дер Спуд, желим да и ви то примите знању.

Друга ствар коју желим да кажем је да на основу мојих сазнања и желим да се то забиљежи, оптужени није поднео одговарајући поднесак у вези са проблемом језика. Други извештај о објелодањивању Тужилаштва расправља поново тај проблем и предлаже сљедећа решења. Према предлогу Тужилаштва и њиховом тумачењу правила 68 то би значило да сав потенцијално ослобађајући материјал мора бити преведен на БХС, дакле мора бити преведен на БХС, а то би створило огроман и непотребан терет на Тужилаштво и као резултат тога они су предложили следеће, наиме, да се преведе конкретни текст сваког документа који је објелодањујућег карактера на језик оптуженог и да се тај превод, дакле, материјала који је ослобађајућег карактера, достави оптуженом и да му се да извор тог документа. Према Тужилаштва тај систем би омогућио оптуженом да добије сам ослобађајући материјал на српском језику, а да се, при томе, не оптерећује претерано Тужилаштво превођењем комплетног материјала. Да ли имате неки додатни коментар у вези с тим? Изволите, изнесите, али претпостављам да немате.

Тужилаштво: Не, часни Суде.

Др Војислав Шешељ: Ја имам.

Судија: Обраћам се вама, др Шешељ, у вези с тим јер то је питање које је дефинитивно од великог значаја за вас. Изволите.

Др Војислав Шешељ: Само чекам да преводилац заврши. По овоме Правилнику све што ја усмено...

Судија: Говорите полако, јер ако говорите брзо онда преводиоци имају проблема. Молим вас, говорите полако.

Др Војислав Шешељ: Ја сам увек у великој стрепњи да ћете ме можда прекинути па покушавам што више да изговорим. Знате, ви сте ме фрустрирали вашим опхођењем. По овом Правилнику ја све што покренем усмено на статусној конференцији има правну снагу писаног поднеска. Односно правни значај писаног поднеска. Друго, у фебруару прошле године ја сам Суд обавестио да захтевам да ми се сви судски документи достављају, а када се каже судски у ширем смислу то подразумева и документа Тужилаштва, јер и Тужилаштво је саставни део Суда у ширем смислу речи, да ми се достављају искључиво на српском језику, јер тај језик једини разумем. Ја немам намеру поново то да тражим, једноставно ја нећу примати ни на ком другом језику шта год да ми пошаљете. Све до сада уредно примам, потписујем што ми се пошаље на српском језику. А што се вас тиче имате задатак да ме осудите, па ви можете и овде искључити на статусној конференцији на суђењу преводиоца, ви можете на било ком језику да ми судите, знате ви све можете. И ја полазим од тога да ви све можете, али ја знам шта ја не морам и ја не морам никада примити ниједан документ на неком језику коју не разумем. И ви ћете морати на крају крајева све да преведете на српски језик што сте дужни да ми дате. То је моје право по свим међународним конвенцијама, повељама о људским правима и ја од тога никада нећу одустати. И мене не интересују ваши проблеми, ја сам вам рекао, ангажујте још 1.000 преводилаца, нађите још новца ваљда имате још донатора који ће вас финансирати. Ваши технички проблеми су ваши проблеми. Ја Тужилаштво не оптерећујем мојим техничким проблемима који би требали да интересују Суд.

А што се тиче оне видео касете, господине судијо, ја имам одлуку судског Већа да ми се са сваке статусне конференције достављају видео снимци и када почне суђење да ми се достављају сваким даном са суђења и да се означи тачно минутажа када је која реч изговорена, да бих у евентуалном жалбеном поступку могао да се позовем тај и тај дан, тај и тај сат, тај и тај минут изговорено то и то. Ја имам ту одлуку, имате ли је ви? Да имам могућност фотокопирања у затвору ја бих за вас један примерак фотокопирао те одлуке. Дакле, нема смисла уопште да се то питање језика више потенцира. Оно је завршено, оно је кристално јасно и све ми се мора достављати на језику који ја једино разумем.

Неки дан је Тужилаштво покушало да ми достави чини ми се 57 докумената на компјутерским дисковима, на дискетама. Такође, ја то не могу да прихватим, шта ја да радим са тим дискетама? Све мора бити на папиру. Папир је основни материјал на коме судови широм света обављају своје послове. Што није на папиру сматра се да не постоји. Ако постоји замена за папир она је само због лакшег руковања, преношења, чувања и у крајњој финалној верзији увек и то мора бити на папиру да би могло да послужи својој сврси. Према томе, све мора бити на папиру и све мора бити на српском језику. Ако имате и других техничких проблема нека ми отворе канцеларију, ја се сам браним, нека ми отворе канцеларију у затвору, тамо нека ми дају простор, где ћу ја то складиштити.

Узгред речено још ни ону полицу коју сте ми обећали нисам добио за књиге. Ја сам у једној ћелији као и остали осуђеници, што се тога тиче није ту ништа проблематично, али проблематично је да ја тај материјал немам где да потхрањујем.

Дакле, по члану 68 дужни сте да ми обелоданите благовремено чим сазнате, чим дођете у посед сва ослобађајућа документа. Ако то не урадите носите санкције по правилу 68 бис, ако то правило није промењено у међувремену. И молим вас да водите рачуна ово је један ваљда озбиљан Суд и овај процес ви сами кажете да је историјски у овој одлуци која ми је данас дата. Па немојте у овом историјском процесу да позивате јединог оптуженог да се са правним правилима суда упознаје посредно преко аката Тужилаштва. Нема смисла за правну историју да такав став остане. Ако је историјски процес, а и ја сам убеђен и ту сте ми дали велики комплимент, ја када сам кренуо овамо ја сам знао да ће ово бити историјски процес. По правилу 66, такође, треба да ми се уруче сви докази којима располаже Тужилаштво који се односе на овај процес, и ја захтевам сада да ми се ти докази доставе. Тужилаштво је прошли пут скретало пажњу да тај захтев нисам поднео, ево ја га подносим сада, раније нисам имао времена и није ми то било приоритетно. Сада ми је то приоритетно, поготово што имам информацију да Тужилаштво неће бити спремно за овај судски процес пре 2006. године. Пошто Тужилаштво није спремно, а ја сам толико ажуран у свим овим пословима, ја тражим да се то мени достави па ћу имати могућност ваљда и да убрзам Тужилаштво по том питању. Толико сам имао господине судијо, по овом питању поступања по правилу 68 и хвала вам што ме овога пута нисте прекинули.

Судија: Правило 68 не тражи, др Шешељ, да се обелодањивање врши на вашем језику, друга правила траже, али правило 68 не тражи. Да бисмо били што концизнији по овом питању ја сугеришем да вам се да копија одлуке Расправног већа два у предмету Брђанин, на основу захтева по правилу 68 о обелодањивању и преводу на језик оптуженог. Госпођо секретар, то је одлука која је донесена у предмету Брђанин...

Др Војислав Шешељ: Господине судијо, могу ли нешто да кажем поводом тога?

Судија: Нисам вам дао дозволу да говорите још, даћу вам реч када завршим, др Шешељ. Молим вас покушајте да запамтите да сам ја овде судија, а ви сте оптужени. Ово није никакав посебан предмет и нећемо се њиме бавити као неким посебним предметом. Ако га ви сматрате историјским предметом ви сте у заблуди величине, властите величине, јер ово је предмет као и било који други и њиме ћемо се бавити као било којим другим предметом, и вама ћемо се бавити као било којим другим оптуженим и имаћете правила која су иста за све оптужене, и која су утврђена нашим Правилником. И нећу ништа више о томе да говорим. У сваком случају ја ћу вам дати, госпођо секретар, копију ове одлуке, а молим да се ви побринете да она буде на располагању оптуженом на његовом матерњем језику и пошаљите у притворну јединицу, јер та одлука је важна када је реч о обелодањивању.

Када је реч о једном другом питању које је покренуо др Шешељ у својим напоменама, а то је његово одбијање да прими материјал на два ЦД-а који му је понуђен 9. фебруара 2004. године, обавештен сам да је на једном од тих ЦД била забелешка јавног претреса у вези са догађајима на економији Овчара у новембру 1991. године, а на другом ЦД је био уствари софтвер програм за претраживање и то у верзији 4, за претраживање ових докумената. Али обавештен сам да без наношења било какве штете његовим даљим правима у каснијој фази Тужилаштво ће штампати ове јавне претресе у вези са догађајима на економији Овчара, говорим отприлике о 100 страна и то ће у штампаном облику бити вама достављено.

Дозволите сада да се позабавимо отвореним поднесцима. Имамо поднесак који је уложило Тужилаштво за необелодањивање материјала достављеног по правилу 68a2 и по правилу 68 као и за заштитне мере за сведоке током предрасправне фазе. Као што сам раније

изјавио Веће је донело одлуку 11. фебруара чиме је одобрило доношење налога за необелодањивање, то је по правилу 53а, и наложило Тужилаштву да достави допунску информацију Већу како би Веће могло да одлучи по захтеву за предрасправне заштитне мере. Очигледно је да први део може да се реши само изван овог Већа под условом да се уложи жалба. Што се тиче другог питања другог дела Веће ће донети одлуку размотриће овај захтев Тужилаштва за заштитне мере мало детаљније, онда када добије допунску информацију како смо ми захтевали у нашој одлуци од 11. фебруара. Да ли имате икаквих коментара на ово што сам до сада изнео?

Тужилаштво: Не, часни Суде.

Судија: У реду, ово се за сада вас не тиче ово ће се вас тицати само уколико добијемо допунске информације. Изволите нешто сте хтели да кажете, др Шешељ, али молим вас будите кратки.

Др Војислав Шешељ: Ја мислим да се ово итекако мене тиче. Прво, ја никада до сада ниједним својим гестом, ниједним својим поступком, ставом нисам довео у питање идентитет било ког заштићеног сведока нити сам довео у питање поверљивост материјала, доказног материјала, који је назначен као поверљив. И ја ћу до краја да се те своје обавезе држим. Тужилаштво још нема ниједног разлога да сумња да бих ја могао обелоданити име заштићеног сведока или неки доказни материјал који је још увек поверљиве природе. И ја мислим да нема разлога да Тужилаштво, осим ако не жели само да добије у времену, што ја мислим да је њихов главни разлог, да се на томе много инсистира. И није у мом интересу да то урадим. Зашто бих ја то урадио? Па ја сам убеђен да ћу овде у Суду победити све ваше те сведоке заштићене, незаштићене, какве год.

И, господине судијо, реч је о истој овој одлуци, молим вас погледајте на страни 3 став 2, ви говорите о историјском значају овога суђења, а не ја. Ја се овде само са вама слажем. Ја подупирем овај ваш став, нисам ја дошао са манијом величине, него оваквим вашим ставом ви ћете можда успети код мене и неку манију величине да изградите. Овде стоји историјски значај овог суђења. И ја се са вама слажем. Ви ме нападате и када се слажем са вама камоли када се не слажем, нема то заиста смисла.

Судија: У реду, онда ћемо сачекати да нам ви доставите допунску информацију ради доношења одлуке о овим заштитним мерама које ви тражите. И о томе ћемо одлучити накнадно. А сада што се тиче ових отворених поднесака или питања једно од њих је приговор оптуженог на оптужницу која је објављена 15. јануара 2004. године, иако носи датум 24. децембар 2003. године. Тужилаштво је дало одговор 29. јануара 2004. године, колико ми је речено, превод је достављен 10. фебруара 2004. године. Хоћу прво да се уверим да сте ви, др Шешељ, добили примерак на вашем језику овог одговора Тужилаштва. Молим вас, одговорите са да или не.

Др Војислав Шешељ: Да.

Судија: Услед тога, ја сада могу да изјавим да Веће у пуном саставу, дакле ја и још двојица мојих колега ће да почне већање по овом питању и када будемо у ситуацији да донесемо одлуку онда ћемо то и урадити. Могу само за сада да кажем да су овде покренута нека важна питања како у погледу приговора оптуженог на оптужницу тако и у погледу одговора Тужилаштва. Дакле, ми ћемо морати са посебном пажњом да се овим позабавимо. И то ћемо и урадити.

Да ли има неких других питања које бисте желели да изнесете? Прво да питам Тужилаштво.

Тужилаштво: Часни суде, господин Саксон би желео да вам се обрати у вези са овим отвореним поднеском који сте споменули.

Судија: На који то поднесак мислите?

Тужилаштво: Па онај који се тиче облика оптужнице.

Судија: У реду. Изволите, господине Саксон.

Саксон: Хвала, часни Суде. Прво, Тужилаштво би желело да исправи грешку која се налази у одговору у оном поднеску који су они поднели у смислу одговора.

Судија: Само тренутак да ја нађем тај документ. У реду. Изволите.

Тужилаштво: Часни Суде, Тужилаштво је приметило грешку у тачки 21 свог одговора на приговор оптуженог на оптужницу. Желео бих да скренем вашу пажњу на ту тачку, тај пасус 21 се налази на страни 10 одговора Тужилаштва...

Судија: Да.

Тужилаштво: Друга реченица у том пасусу почиње речју „у складу са тим“ и онда даље стоји „у складу са тим Тужилаштво је апсолутно комплетно и исправно тврдило да постоје предуслови за надлежност за злочине против човечности у односу на тачке 10 и 12 оптужнице“. Ова реч „12“ је грешка, часни Суде, и треба да стоји „11“.

Судија: Дакле, треба да стоји да принцип *nulun crimen sine lege*...

Тужилаштво: Не, часни Суде, ја говорим о следећој реченици...

Судија: Па да, говорите о томе како се тврди да постоји надлежност за злочине против човечности у односу на тачке 10 и 11 оптужнице. Дакле, то треба да стоји.

Тужилаштво: Да, часни Суде. И желели смо, дакле, да скренемо пажњу и вама и оптуженом на ту грешку.

Судија: У реду.

Тужилаштво: Поред тога, ми смо припремили аргументе за усмено излагање у погледу меритума неких од приговора које је оптужени изнео на оптужницу и уз ваше допуштење ја ћу сада те аргументе изнети, требало би ми 5 до 10 минута за то.

Судија: Изволите.

Тужилаштво: Часни Суде, оптужени тврди у свом приговору на оптужницу...

Судија: Само нешто да појасним, господине Саксон, ја не мислим да је др Шешељ спреман да одговори данас на ваше усмено обраћање, ми ово нисмо очекивали, ово није уобичајено стриктно говорећи, и стога ја нећу тражити од њега да он данас на то одговори уколико је потребно одржаћемо још једну статусну конференцију, када ће он одговорити на то.

Тужилаштво: У реду, часни Суде. Дакле, часни Суде, оптужени у свом приговору на оптужницу износи да овај Суд не може имати надлежност по члану 5. Статута над злочинима који се наводе у тачкама 10 и 11 оптужнице. Тврди се да су ови злочини почињени око града Хртковци који се налази у Републици Србији. Оптужени тврди да није било оружаног сукоба у Аутономној покрајини Војводина и с тога не проистиче никаква надлежност. Часни суде стандард за одређивање надлежности овог Суда по тачкама оптужнице везаним за члан 5. је наведена у жалбеној пресуди по предмету Кунарац...

Судија: Прекинућу вас зато што мислим да ово није прикладно. Не мислим да на статусној конференцији можете износити такву аргументацију. Уколико имате неке допунске

поднеске онда молим вас то урадите, поднесите у писменом облику, преведите то на језик оптуженог, тако да ће он имати прилику да одговори на те допунске ваше поднеске, али ја нећу сводити статусну конференцију на дебату о садржају и меритуму било којих поднесака. То није сврха статусне конференције.

Тужилаштво: У реду, часни Суде.

Судија: Хвала. Да ли има неких допунских питања које бисте желели да изнесете?

Тужилаштво: Не, часни Суде.

Судија: Судија да ли има неких питања које бисте ви желели да покренете, др Шешељ?

Др Војислав Шешељ: Да, имам неколико питања која морам данас покренути, јер су статусне природе.

Прво, господине судијо, ви сте мало пре наложили да ми се достави одлука о предмету Брђанин која се тиче захтева да се ослобађајући материјал достави на српском језику. Ви знате господин Брђанин има свог адвоката, а по овом правилнику сви адвокати морају знати енглески или француски језик. Пошто се ја сам браним не знам шта би мени користила, драго би ми било да прочитам ту одлуку, али не знам како би се она на мене односила, јер ја не морам знати енглески језик. Ако га морам знати онда сте дужни да ме научите енглеском језику. Моја права...

Судија: Прекинућу вас зато што када ви покушате да сведете поступак на нешто смешно, као што сада покушавате да урадите, увек ћу вас прекинути. Ја сам судија ви сте оптужени, постоје правила и ја ћу се стриктно придржавати тих правила и уколико их се будем придржавао ја могу комплетно да искључим ваш микрофон. Уколико не желите примерак одлуке из предмета Брђанин који сам вам ја врло љубазно понудио онда нећете то добити. Ако је не желите ја вам је нећу ни дати.

Др Војислав Шешељ: Мени овде никад ништа није било смешно господине судијо, нити сам се у току ове статусне конференције и једном насмејао. Ја не видим разлога зашто сте ви са великом љутњом почели данашњу статусну конференцију, вероватно неки разлог постоји, али не верујем да сам ја тај разлог проузроковао. Ја желим тај документ, него вам само скрећем пажњу да се он не може односити на мој случај.

Друго, желим да вас информишем да су грубо прекршена моја права као оптуженог и притвореног. Мени је ускраћена могућност било какве посете и било каквих контаката...

Судија: Тренутак. Прекинућу вас овде, уколико имате разлога да се жалите на начин како се са вама поступа у притвору онда имате правни лек, а правни лек није да се то износи на статусној конференцији, већ су они описани у Правилнику који се тичу притворске јединице и, пре свега, вашег права да имате директан канал за обраћање председнику овог Трибунала по правилу 19 а. Ја као предрасправни судија нисам надлежан за то да управнику притворске јединице кажем како да вас третира. С тога ја ћу се овде бавити само стварима, ви можете те ствари овде само да изнесете на статусној конференцији, дакле само да их изнесете, а ја ћу вам рећи да то можете да изнесете овде или не можете то да изнесете овде статусној конференцији, имате право да се директно обратите председнику Суда.

С тога, надам се да вам је ово јасно, ово није прилика да ви изнесете шта год вам падне на памет. Ово је статусна конференција и овде ћемо расправљати само о стварима које се тичу статусне конференције.

Др Војислав Шешељ: Господине судијо, досадашња судска пракса говори другачије. Ја вас подсећам на прошлој статусној конференцији да сте ме питали имам ли икаквих примедби на затворске услове и ја сам рекао да немам, јер их тада нисам имао. Сада када ви врло добро

знате да ја имам итекако много примедби ви желите да то избегнете. Дакле, да се није и то правило променило од краја октобра до данас. Ја по правилу 65 бис, став а, тачка 2 имам право да покренем питања која су у вези са предметом укључујући и моје душевно и физичко стање. Ви ме сада у томе спречавате, јер ви знате врло добро да је у мом случају тешко прекршено међународно право. Да сам осуђен на смрт мојој породици се не би могле забранити посете. А то је овде урађено и ви не желите то да чујете. Нема проблема, ако ме спречавате да то говорим онда ја о томе нећу говорити. Ја имам утисак, господине судијо, овом вашом љутњом и нервозом као да желите испровоцирати неку бурну реакцију с моје стране па да то буде повод за инцидент за одстрањивање из суднице итд. Не, господине судијо, нико ме не може тако испровоцирати, јер се ја врло добро контролишем. И нема потребе да љутњу показујете. Ја који сам овде оптужен не показујем љутњу ни према вама ни према Тужилаштву, нема разлога да ни ви показујете љутњу. Осим ако она није неким личним разлозима мотивисана за које ја не знам. Је ли ви остајете при томе да ми нећете дозволити да се изјасним о овим поступцима од стране Секретаријата према мени? Није ово жалба на управника затвора него на понашање Секретаријата суда које се ставило у улогу, незаконито се ставило у улогу судске инстанце. Против мене није вођен дисциплински поступак ја нисам дисциплински кажњен него се примењује против мене мера тоталне изолације, јер је моја политичка партија на овим изборима била веома снажна и у одлуци о мојој изолацији стоји да је проблем што смо освојили 82 посланичка мандата. Да смо освојили 40 посланичких мандата не би било никаквих проблема.

Судија: Господине Шешељ, ово није политичка позорница нећу вам дозволити да овде држите политичке говоре. Уколико имате неких конкретних притужби на услове вашег притвора ја сам вам рекао изнесите их и ја ћу вам одмах рећи да је то нешто што може да се изнесе на статусној конференцији, а ако није онда ћу вам и то рећи, и у том случају имате на располагању механизам по правилу 19 Правилника. Стога немојмо губити време, уколико имате неких конкретних притужби изнесите их и онда ћемо их једну по једну размотрити.

Др Војислав Шешељ: Моје су конкретне притужбе поводом ове изолације. Да ли ми то забрањујете да изнесем? Има друге примедбе ако ми ту забрањујете. Да ли смем да изнесем?

Судија: У реду, да кренемо са изолацијом. Изолација није нешто што ја могу да разматрам као предрасправни судија, то треба да изнесете председнику овог Суда и ја сам сигуран да ће председник потпуно своју пуну пажњу да поклони том питању, према томе изнесите сада следећу примедбу.

Др Војислав Шешељ: Правилник овде није налагао да се обратим председнику, него на статусној конференцији.

Следећа притужба се тиче неподношљивог стања у притворској јединици. Не везано за мој случај и за моју изолацију. То неподношљиво стање је наступило када је Тужилаштво учестало почело да право погодбе са неким другим оптуженицима и када су неки од тих оптужених пристали да лажно сведоче у многим предметима, а да за узврат добију мању казну. Један од таквих се налази у јединици где сам ја смештен, Мирослав Дeroњић. За ових годину дана ја сам имао прилику да посматрам како је он психички сламан и како је на крају натеран да лажно сведочи против Радована Караџића, Милошевића, Крајишника и многих других...

Судија: Овај пасус који почиње на страни 32 ред 22, не опростите ред 24, да се регидује. Дакле, да се избрише, што значи да и публика се овим обавештава да им се забрањује да другима преносе оно што је оптужени управо изјавио овде у вези са једним другим притвореником. Др Шешељ, ви немате право да говорите оно што сте сада рекли, да спомињете било ког другог притвореника и ја ћу вас одмах зауставити када следећи пут

покушате да урадите. Ово се дакле неће изнети ван ове суднице. Када ви будете поштено наступали пред овим Већем онда ће ово Веће према вама боље да се понаша. Изволите даље.

Др Војислав Шешељ: Ви сте, господине судијо, већ неколико пута овде рекли да ја треба поштено да се понашам или да поступавам поштено што значи да до сада нисам поштено наступао. И ја једноставно морам да протестујем због таквог вашег понашања. Ја сам овде непрекидно поштено поступао, ја овде браним своја права како најбоље знам и умет држећи се прописа који су у складу са Статутом Међународног суда, иако оспоравам легалитет тог суда, што је такође моје право. Ви сте мени неколико пута овде поновили да је адвокат Лазаревић против мене поднео кривичну тужбу због клевете, као да је то нешто сада што је против мене. Па то само показује какав је Лазаревић, а не какав сам ја. Али ви то на такав начин износите да ја препознајем крајње негативне емоције у вашим речима. Па ваљда ћете ви бити први који ћете сведочити мени у прилог ако дође до тог суђења по тужби Александра Лазаревића, а ја вас уверавам да никада неће доћи по тој тужби до било каквог суђења и ви, као судија, врло добро знате да за оно што изнесем овде у току поступка, бранећи своја права, за било који фактор не могу накнадно кривично одговорати пред неким другим судом, поготово не пред националним судом. А на страну то што сам ја говорио само истину.

Међутим, постоје ту још неки проблеми господине судијо, а ви ме одмах прекините опет и кад год ме ви прекинете ја мирно то прихватим и не идем даље, бојећи се да се ви још више не изнервирате. 20. октобра ја сам поднео захтев Секретаријату да Међународни суд учествује у финансирању моје одбране. До данас ја немам никаквог одговора, а моји правни саветници већ потражују велика новчана средства, ви знате они су огроман посао направили састављајући овај акт од 300 страна с којим се позабавило Тужилаштво састављајући онај приговор на оптужницу који је у поступку, саслушавајући већ прелиминарно многе потенцијалне сведоке одбране и тако даље. Ја захтевам да се моја одбрана финансира у оној мери у којој је то Међународни суд дужан имајући у виду понашање овога Суда у свим другим предметима. Јер прети опасност да ми откажу ти моји правни саветници знате, онда како после да изађем на крај са овим механизмом којим располаже Тужилаштво.

Друго, ја са задовољством констатујем да сте ви већ легализовали на посредан начин рад мојих правних саветника тако што сте акта која су они у моје име сачинили, потписали, узели у поступак, па би требало да скренете пажњу Секретаријату да ме више с тим не малтретира да се они заиста легализују како бих могао са њима да остварим и ону комуникацију која је предвиђена правилником и коју ми нико не би могао спречити. Када су ме изоловали и донели одлуку о тој изолацији да ни са ким не могу да разговарам осим са правним саветницима и конзулом, ја сам тражио да разговарам са мојим правним саветницима, а стража ми нуди Александра Лазаревића. Значи и ту су ми додатно право моје онемогућили.

Знате ја имам у виду један историјски правни пример. Када је Адолф Хитлер судио Георги Димитрову под лажном оптужбом за паљевину Рајхстага, Георги Димитров је пред Хитлеровим судом имао шансу да се брани и да се одбрани, и ниједан правни принцип при томе није погажен. Ја овде немам никаквих шанси, увек неко заглами, увек се неко наљути, увек ме прекинете. По мени овај Суд је, у погледу мојих права, неупоредиво гори од Хитлеровог суда који је судио Георги Димитрову. То је моје стручно мишљење о том питању, као правника, господине судијо, чак да је неко други у питању, ја бих такво исто мишљење имао. Зашто се ви бојите мојих речи, зашто увек нешто овде избацујете из записника? Ја сам овде доживео да сте ви из мог писаног поднеска који сам упутио Судском већу, избацили неке речи које сам тамо навео. И када је то фотокопирано, избрисано је белим мастилом. У преводу је то такође избачено. Ја не знам да постоји и један суд на свету који тако поступа. А нисам поменуо заштићеног сведока и нисам поменуо никакав заштићени доказни материјал што би по Правилнику могло да се издвоји, да не буде доступно јавности.

Преводацац: Молим вас да успорите због превођења.

Др Војислав Шешељ: Овде се дакле, од случаја до случаја поступа на неки начин који није примерен праву, али је примерен некада личним интересима, некада личним анимозитетима, некад отвореној мржњи и тако даље. И ја не знам докле ће то трајати.

И на крају бих хтео да вам кажем: ја сам спреман да ово суђење почне одмах. Покушао сам да имам правне саветнике, не дате ми. Покушао сам да ми Суд учествује у финансирању одбране, нема одговора, значи одбијање. Ја више ту немам шта да покушавам, ја сам спреман колико сутра да почне овај процес. И немам више које поднеске да подносим. Изоловали сте ме од породице, изоловали. И то је за мене сада свршена чињеница. Ово је за јавност показатељ какав је ово Суд, ја председнику Суда поводом тога нећу да пишем. Ја ћу остати до краја процеса изолован радије него да пишем. А ви извуците одговарајуће поуке из тога. Ја сам спреман сутра да почне процес, а ви ћете видети Тужилаштво неће бити спремно можда ни 2006. године, јер они су прво подигли оптужницу па су тек онда почели да траже доказни материјал којим би то поткрепили. И тако су дошли у ситуацију да не знају шта да раде са оптужницом. Имали су политичког интереса да је подигну, али немају сада правних аргумената да је поткрепе. Такав вам је случај у предмету. Ако је то разлог вашег незадовољства и ваше толике љутње ја вас онда разумем, али мене ни то не љути. Јер ја сам дошао овде да победим и ја ћу победити, јер имам јаче аргументе него Тужилаштво. И ја ћу снагом тих аргумената победити.

Ви сте ми забранили чак, подржали сте управника да не могу фотокопирати ниједан материјал, а овде каже да могу извесним лицима и фотокопирати материјал у одлуци, ако је то у склопу припрема моје одбране, с тим што се онда они обавезују да не могу то даље ширити чак и ако је поверљив материјал и...

Преводацац: Молим вас да успорите.

Др Војислав Шешељ: ...која су то лица како би она била под обавезом не обелодањивања под претњом примене овог члана којим се третира непоштовање Суда. А где ћу ја то фотокопирати? Ја бих имао можда још материјала да предам Тужилаштву, а ја то не могу да урадим.

Дакле, овде се ствари или могу нормализовати да овај процес крене нормално, или ћете остати при томе. И још на крају да закључим тиме. Мени много више одговара овакво ваше понашање, ова мржња коју сте показали, нетрпељивост, стално прекидање, стално шиканирање, то што сам изолован и од породице и од јавности и тако даље. То мени много више одговара него да ме ви заспете сад неком офанзивом љубазности, па да стриктно се држите прописа, да ми омогућите све оно на шта имам право. Знате, можда бисте ме на тај начин разоружали. Овако сте ме само учврстили у уверењу да ви нисте прави Суд, да сте ви нелегални орган који је кривичним актом, кривично кажњивим актом Савета безбедности формиран и да тај орган није у стању да овај процес против мене изведе до краја, јер не зна како да то уради. Ви сте свесни, и ово нисте узалуд написали да овај процес има историјски значај, ви сте свесни да ће генерације и генерације правника управо на овом процесу да се уче како треба или како не треба поступати. Али ја сам вам најмање у томе крив. Ево сутра нека почне процес, ја више нећу да подносим поднеске нема разлога, немам више чиме да оптерећујем Тужилаштво, што обелодане обелодане, што неће да обелодане или не могу немају пара не могу да преведу и тако даље. Не треба ништа. Нека почне процес. Да видимо чиме располажу тужиоци. Па ћете се и ви уверити да тужиоци немају ништа на располагању и због тога је све ово што се пуних годину дана овде дешава због свега је тога то у таквој ситуацији. Хвала што ме овога пута нисте прекидали.

Судија: Да. За записник дио излагања доктора Војислава Шешеља, који се односи на његов захтев Секретаријату да, према његовим речима, његови правни саветници буду плаћени из средстава Међународног суда, треба да се издвоји и да се копира и достави секретару и скрене његова пажња на то питање. Ако је то питање и даље отворено, потребно је да се он посвети томе. За записник мислим да питање захтева доктора Шешеља, у вези са заступником који би му се поставио је питање којим се већ бавио овај Међународни суд и постоје одлуке које су већ у вези с тим донесене. И у складу с тим, ја очекујем да се Секретаријат и понаша.

Какво је Ваше здравствено стање, докторе Шешељ, да ли имате било каквих питања које желите да покренете у вези с тим?

Др Војислав Шешељ: Па ви ми на свакој статусној конференцији, као и ваш претходник постављате то питање, а онда мене оптужујете да сам вам прикривао одређене ствари из тог здравственог стања. Ја никада ништа нисам прикривао. Неодређена изјава медицинске сестре да ће можда бити следеће недеље није заказивање операције и ви добро знате како се заказује операција, али можда сам ја погрешно што сам се уопште жалио на такво здравствено стање, можда је било примереније овоме Суду да ја останем при таквом здравственом стању без операције, па колико траје.

Друго, на четири статусне конференције, ово је четврта, и на првом појављивању ја сам поставио питање душевне патње коју доживљавам због ваше одеће. Судија Шомбург је обећао да ће ми доставити правилник којим је прописано одевање судија, тужилаца, адвоката и судских чиновника. Ја ни до данас тај правилник нисам добио. Прошли пут када сам говорио о том проблему ви сте се смејали, то је за мене веома озбиљан проблем и морате ме убедити да сам ја дужан да подносим, да трпим такву вашу чудну одећу, инквизиторску, римокатоличку и тако даље, јер у мојој земљи то никада није било употребљавано. Код нас судије суде у пристojним грађанским оделима. То је веома озбиљан проблем. И немојте ме озбиљно схватити, то јест немојте ме неозбиљно схватити. Ви ме заиста крајње неозбиљно схватате. О том проблему Суд мора да заузме начелан неки став. Ко је то установио, по ком основу, из којих разлога и зашто баш такве. То мене фрустрира. Знате ја после појаве судија, тужилаца, стенд бај адвоката и судског чиновника у таквој одећи очекујем да ће ме после кувати у казану, да ће ме пећи на ражњу, да ће ме на све инквизиторске начине мучити. То је за мене неугодна асоцијација. Та ваша судијска одећа код мене изазива идентичну асоцијацију као есесовска или гестаповска униформа. Историја мог народа има идентична искуства са таквом одећом римокатоличких инквизитора као што има искуства са гестаповцима, есесовцима и тако даље. И молим вас, да једном донесете став по том питању. И немојте опет рећи – из обести, није то из обести. То сигурно није из обести, као што ништа друго што сам овде изнео није из обести. То је питање о коме Суд мора да заузме став и да образложи, зашто баш тако.

Судија: Да, хвала, др Шешељ. Вијеће неће урадити ништа са овим што сте поменули, ако је то за вас проблем бојим се да ћете морати са тим да живите и ако је мој претходник, судија Шомбург, рекао да ће вам доставити правило у вези са нашим одјевањем и нешто слично томе, ја мјењам ту одлуку, ја вам нећу ништа доставити, то је наша одјећа, то су наше тоге и ако вам се не свиђа можете погледати у другом правцу.

Имате ли још шта да покренете?

Др Војислав Шешељ: Не.

Судија: У том случају ја завршавам ову Статусну конференцију. Сљедећа ће бити сазвана у складу с Правилником, дакле у року од 120 дана од данас. Хвала вам.

Судски чиновник: Устаните молим.